

Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Az akkreditációs eljárásban közreműködő
látogató bizottság jelentése

*A MAB Testülete 2021. szeptember 17-i ülésén hozott
2021/8/VIII/1/1. sz. határozat melléklete*

Tartalomjegyzék

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően	3
I.1. Főbb erősségek	4
I.2. Fejlesztendő területek.....	5
II. A látogató bizottság értékelése.....	6
II.1. A doktori iskola általános helyzetképe	6
II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége.....	7
II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés.....	9
ESG 1.1 és 1.10 Minőségbiztosítási politika és rendszeres külső minőségbiztosítás	9
ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása, folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése	11
ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés	12
ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése.....	15
ESG 1.5 Oktatók.....	18
ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások	20
ESG 1.7 Információkezelés.....	22
ESG 1.8 Nyilvános információk.....	23
Látogató Bizottság.....	25

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően

A MAB Látogató Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) az Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskolája (D16) által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és az online interjúk alapján megállapítja, hogy a Neveléstudományi Doktori Iskola (a továbbiakban: DI) minőségbiztosítási rendszere az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elvei értelmében egységes szerkezetű, az egész doktori iskolára kiterjed.

A DI minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatai tervezettek; tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai többnyire rendszeresek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között kimutatható a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje megfelelő, iránya illeszkedik a DI stratégiához.

A támogató folyamatok – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai –, valamint az egyetemi infrastruktúra jó háttérrel biztosítanak az oktatási, kutatási tevékenységhez.

Ennek alapján a Neveléstudományi Doktori Iskola öt évre akkreditálható.

A komolyabb hiányosságok felsorolása az I.2 fejezetben található; az ezeknek a pótlására tett intézkedéseket a MAB a következő akkreditációs eljárás során vizsgálni fogja.

Az egyes ESG-pontokat tárgyaló fejezetek végén a Bizottság által megfontolásra ajánlott javaslatok találhatóak. Mérlegelésüket a doktori iskolára bízva a Bizottság, teljesülésüket külön nem vizsgálja.

I.1. Főbb erősségek

A MAB fontos célja, hogy az akkreditációs eljárások során tapasztalt jó gyakorlatokra felhívja a doktori képzést folytató intézmények figyelmét. A Bizottság e célból összegyűjtötte azokat a gyakorlatokat, melyeket példaértékűnek talál, s melyekből más doktori iskolák is ötleteket meríthetnek.

- Az oktatók kiválasztása, meghívása szigorú kritériumok szerint történik, az egyes programokat, a kereteik között működő modulokat tudományterületük elismert szakemberei vezetik. Jó gyakorlat a témavezetők kiválasztására fordított kiemelt figyelem, az ehhez szintén összeállított kritériumrendszer, és ezzel kapcsolatosan a minőség szabályozására való határozott törekvés. Fontos törekvés a társtémavezetés témavezető-fejlesztés fókuszú megvalósítása.
- Az iskola nyitott: a DI kereteit biztosító Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK) tanárai mellett programvezetőként, témavezetőként és oktatóként is bevonják a munkába más ELTE-s karok (Tanító- és Óvóképző Kar, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Bölcsészettudományi Kar) szakembereit, és így – a témakiírók által meghirdetett témák sokféleségén keresztül is – széleskörű hallgatói igények kielégítésére alkalmas a DI.
- Hasonlóan jó gyakorlat, hogy a DI operatív vezetésében 2016 óta meghatározó szerepet játszik az ún. Vezetőség, amelynek tagja a DI vezetője, titkára és a Doktori Iskola Tanácsának (DIT) egy választott tagja, és állandó meghívottja a Neveléstudományi Intézet mindenkori vezetője.
- Fontos kezdeményezés a témavezetők számára évente legalább egy alkalommal megszervezésre kerülő témavezetői workshop, ahol a DI a képzéssel, a programok működésével kapcsolatos információkat oszt meg a témavezetőkkel, ők pedig elmondhatják esetleges problémáikat, kérdéseiket.
- Ugyancsak fontos jó gyakorlat az, hogy a témavezetők munkájának pedagógiai támogatásába a Neveléstudományi Intézetben kialakított Felsőoktatás-pedagógiai Módszertani Központot is bevonják.
- A DI oktatói és témavezetői több nagyobb kutatási projektben vesznek részt, a munkába be tudják vonni a hallgatókat, esetenként állást, kiegészítő jövedelmet is biztosítva nekik. Ilyen projekt volt például az EDiTE.
- A hazai doktori képzés egészét tekintve innovatívnak tekinthető az oktatási kreditek megszerzéséhez kidolgozott, részletes szisztéma, ami jelentősen erősítette a doktorhallgatók tanításba történő bevonódását és a kooperatív munkaformát.

- Kiemelendő jó gyakorlat, hogy a Doktorandusz Önkormányzat aktív szerepet visz a DI minőségfejlesztésében (szervezi például a hallgatói felméréseket).
- A hallgatók érdekvédelmét szolgálja, hogy a kari Doktori Szabályzat értelmében a felvételi bizottságoknak tagja a doktoranduszok egy képviselője is.
- A DI egyik fő erőssége a hazai és külföldi neveléstudományi kutatói műhelyekkel/doktori iskolákkal történő kapcsolatépítés lehetőségeinek a kidolgozása, megteremtése. Ebben a DI Magyarországon élen jár, és igen jelentős eredményeket tud felmutatni. Kiemelendő a doktori iskola országos és nemzetközi szinten is fontos integratív szerepe.
- Egyedi kezdeményezés az a gyakorlat, hogy a DI vezetése az éves önértékelést megküldi a külső szakmai partnereiként azonosított szereplőknek.
- Pozitív kezdeményezésként emelhető ki a külföldi és hazai doktoranduszok páros, vagy csoportos munkavégzésének gyakorlata.

I.2. Fejlesztendő területek

A DI általános helyzetét illetően:

- A DI hosszú távú, sikeres működése érdekében fontos a törzstagok körének folyamatos bővítése, az utánpótlás-nevelés átgondolt megtervezése, az ezzel összefüggő intézkedések egyetemi, kari szervezeti szinten történő átgondolása.

A minőségbiztosítási politika területén:

- Fontos az ELTE és a DI minőségbiztosítási politikájának jobb összehangolása, a doktori iskolai szabályozás szerves beépítése az egyetemi szintű minőségbiztosítás rendszerébe.
- Javasolt az intézményi releváns adatgyűjtésekhez (munkatársi igény- és elégedettségmérés, Diplomás Pályakövető Rendszer [DPR], teljesítményértékelés) a DI közvetlen hozzáféréseinek megteremtése. Ez a lehetőség kiterjesztheti a Doktori Iskola által megfigyelt jelenségek körét, és fejleszteni képes a DI meglévő tanulási gyakorlatát.
- A gyakorlat mellett a DI rögzítse szabályzati szinten is, hogy a Doktori Iskola Tanácsának szavazati joggal tagja egy doktorandusz képviselő is, és pontosítani kell a delegálás folyamatát.

A képzési programok területén:

- A DI-nek egységes, egyértelmű és harmonizált tájékoztatást kell nyújtania a doktori programok nyelvéről, és arról, hogy kik jelentkezhetnek az egyes programokra; jelenleg a honlap információi szerint az angol nyelvű programra külföldi állampolgárokat várnak.

A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése területén:

- Fontos, hogy a felvételi vizsgán minimálisan elérendő pontszámról és a pontozás szabályairól a DI a honlapján vagy a felvételi tájékoztató dokumentumban nyújtson nyilvános tájékoztatást.
- A komplex vizsga tárgyait, témaköreit és a hozzájuk tartozó szakirodalmat a Képzési Tervben rögzíteni szükséges.
- Meg kell szüntetni szabályzati szinten is a komplex vizsga eredményének beszámítását a fokozat minősítésébe, ahogyan azt is rögzíteni kell, hogy a komplex vizsgához nem rendelhető kredit.
- A komplex vizsga ismételhetőségének szabályozását – a Kormányrendelet 12/A. § (4) bekezdésének megfelelően – az EDSZ-ben és a honlapon szereplő tájékoztatókban egyaránt módosítani szükséges.
- A Kormányrendelet (13. § [3] bekezdés) értelmében a DI szabályzatában (kari vagy SzMSz) rögzíteni kell a nyelvi követelmények teljesítéséhez elfogadott valamennyi idegen nyelvet.
- A közeli jövő fontos feladata a DI számára a magyar hallgatók nemzetközi hallgatói mobilitásának előmozdítása, ösztönzése.

II. A látogató bizottság értékelése

II.1. A doktori iskola általános helyzetképe

A napjainkban több mint másfélszáz aktív státuszú hallgatóval működő Neveléstudományi Doktori Iskola 1993-ban kezdte meg a működését, ami azóta is folyamatos. Az elmúlt csaknem két évtizedben a DI-ben sok változás történt: átalakultak, bővültek a programok, változott a törzstag összetétel, folyamatosan bővültek a témakiírások. Számos fontos intézkedés történt a minőség javítása és biztosítása érdekében, többek között ennek része a témavezetők kiválasztásának, valamint a felvételi vizsga kritériumainak a részletes, több körben és fórumon megvitatott kidolgozása.

Az önértékelésben foglaltak szerint a DI „szélesen értelmezett, interdiszciplináris, neveléstudományi elméleti alapokon nyugvó pedagógiai tudományos képzési programot” kínál a doktoranduszoknak. A DI, küldetését tekintve, kiemelten figyel egyrészt a neveléstudományi kutatók képzésére, másrészt a köznevelési intézmények világából érkező pedagógusok kutatóvá történő felkészítése.

Az önértékelés szerint még kilenc, jelenleg már csak nyolc program tartozik a DI keretei közé: 2020-ban a nyelvpedagógia program átkerült a Nyelvtudományi Doktori Iskolához. A DI kétségkívül Magyarország egyik legszínvonalasabb, a fokozatszerzések számát, arányát nézve pedig az egyik legeredményesebb neveléstudományi doktori képzését nyújtó intézménye, mely felöleli a neveléstudomány teljes spektrumát.

A DI a Pszichológiai Tudományok Doktori Iskolával együtt a Pedagógiai és Pszichológiai Doktori Tanács (PPDT), valamint az ELTE Egyetemi Doktori Tanácsa (EDT) felügyelete alatt áll.

Neveléstudományok tudományágban, az országban még négy egyetemen folyik képzés, ezekkel a DI jó szakmai kapcsolatokat ápol. Ezt alátámasztja a védéseken, konferenciákon jelenlévő, más doktori iskolákból érkező kollégák folyamatos jelenléte, a más egyetemekről felkért témakiírók munkája, valamint az esetenkénti közös publikációk és kutatások. Az elmúlt években a DI többször szervezett olyan szakmai programokat, amelyekre a hazai doktori iskolák vezetői is meghívást kaptak, és olyan kutatói műhelyeket, amelyek munkájába más intézmények neveléstudományi területen tanuló doktorhallgatóit is bevonták.

II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége

A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) számú kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) meghatározza a törzstagság kritériumait. A törzstagság egyik alapvető feltétele a 2. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, hogy törzstag az lehet, aki „*a doktori iskola tudományágában, illetve annak kutatási területén folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat, amely tudományos tevékenység – ide nem értve a művészeti tevékenységet – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis (a továbbiakban: Adatbázis) alapján vizsgálendő*”, és c) pontja értelmében, hogy „*művészeti alkotásra épülő habilitáció esetén alkotásai országosan és nemzetközileg ismertek és elismertek, továbbá ezt mértékadó, nemzetközi művészeti fórumok pozitív visszhangja igazolja*”.

Egyértelműen megállapítható, hogy a Neveléstudományi Doktori Iskola törzstagjai:

Bernáth László, egyetemi tanár

Győri János, egyetemi tanár

Halász Gábor, egyetemi tanár

Marton Klára, egyetemi tanár

Ravaszné Zsolnai Anikó, egyetemi tanár

Szabó Attila, egyetemi tanár

Szabolcs Éva, professor emerita

Szivák Judit, egyetemi docens

a Kormányrendelet 2. § (3) bekezdés b) és c) pontjában foglaltaknak megfelelően folyamatos, magas szintű tudományos és/vagy művészeti tevékenységet folytatnak.

A 2019-es akkreditáció óta a törzstagi állomány jelentős részben kicserélődött. Az akkori tizenkét főből négy fő maradt a törzstagi gárdában, és újként érkezett három fő. A változás generációváltást eredményezett, azonban a törzstagok között jelenleg is kevés (mindösszesen két fő) a 60 évesnél fiatalabb kutató. A törzstagi gárda korösszetétele alapján ajánlott a DI oktatói és témavezetői köréből a tehetséges és aktív kutatók ambicionálása a törzstagi, illetve az egyetemi tanári követelmények elérésére, és – a hosszabb távú iskolavezetői utánpótlás biztosítása érdekében – az MTA doktora cím megszerzésére.

A Bizottság szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy Bernáth László – bár vannak neveléstudományi publikációi – a pszichológia tudományághoz kapcsolódóan tevékenykedik, így az ő tudományos tevékenysége esetében fontos a neveléstudományi relevancia erősítése.

A törzstagok összetétele az önértékelés benyújtása óta lényegesen változott. Halász Gábort, a DI korábbi vezetőjét Ravaszné Zsolnai Anikó váltotta a pozícióban, és Németh András professor emeritus törzstagsága megszűnt. Az önértékelési dokumentum benyújtását megelőzően, Vámos Ágnes egyetemi tanár törzstag elhunyt.

Halász Gábor, a DI korábbi vezetője hazai és nemzetközi szinten is elismert kutató a neveléstudomány területén. Csaknem másfél évtizede dolgozik az ELTE-n, 2016–2020 között irányította a DI működését. Fontosabb kutatási területei az oktatásszociológia, az oktatáspolitikai-kutatás, az oktatásirányítás és oktatásmenedzsment, az oktatási rendszerek elmélete, a nemzetközi összehasonlító elemzések, az európai integráció és oktatás, valamint a felsőoktatás-kutatás. Számtalan alkalommal volt szakértőként vagy kutatóként fontos testületek tagja, a kilencvenes évek közepe óta folyamatosan képviseli a hazai neveléstudományt az OECD Oktatáskutatói és Innovációs Központja irányító testületében, amely testületnek két alkalommal elnöke volt. Publikációs és eladói tevékenysége kiemelkedő: közel 300 tudományos közleményt jegyez, ezekre másfélezer hivatkozás történt. Törzstagként, témavezetőként továbbra is segíti a DI munkáját.

Ravaszné Zsolnai Anikó, dékán, a DI jelenlegi vezetője, egyben volt titkára. Életműve a neveléstudományhoz és a pszichológiához kapcsolódik, kutatásai fókuszában az érzelmi és

szociális kompetenciák óvodás- és iskoláskori fejlesztése, illetve a kötődések vizsgálata áll. A neveléstudományok területén szerzett tudományos minősítéseivel (PhD 1988, DSc 2020) hazai és nemzetközi elismertséggel rendelkező kutató, a DI egyik programját is ő vezeti. Publikációs és előadói tevékenysége magas színvonalú, írásaira közel 900 hazai és külföldi idéző mutat. Iskolateremtő egyéniség, ezt a PhD-fokozatot szerzett tanítványai (három, közülük egy fő társtémavezetéssel), az általa vezetett különböző kutatói műhelyek, hallgatói és oktatói közösségek egyértelműen bizonyítják. A DI-ben jelenleg négy hallgató munkáját irányítja (közülük egy doktorandusznak társtémavezetője). Kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, és a neveléstudomány hazai szakmai-tudományos testületeiben sok éve fontos munkát végez.

II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés

ESG 1.1 és 1.10 Minőségbiztosítási politika és rendszeres külső minőségbiztosítás

A DI minőségbiztosítási rendszere kettős képet mutat. Egyrészt az Egyetem rendelkezik egy minőségbiztosítási rendszerrel, melynek keretét a Minőségbiztosítási Kézikönyvben szabályozta, ennek rendelkezései kiterjednek a doktori képzésekre is. Az Egyetem minőségbiztosítási rendszere összhangban van az ESG ajánlásaival, az intézmény rendelkezik nyilvánosan elérhető minőségpolitikával, a minőségfejlesztés érdekében Minőségfejlesztési Programot (2016–2020) alkotott, melynek tapasztalatait (a belső és külső érdekelt megítélésének tükrében) kódolt mérésekkel gyűjti. A mérések értékelése szabályozott metódust követ, melynek megvalósítása során mind az intézménynek, mind a szervezeti egységeknek évente minőségfejlesztési jelentést kell készíteniük, megfogalmazva a fejlesztendő területeket, kijelölve a következő ciklus céljait és intézkedéseit.

Más oldalról ugyanakkor, az önértékelés és az online lefolytatott interjúk tapasztalatai eredményeképpen a Bizottság megállapította, hogy a doktori iskolák – az ELTE szabályozásának ellenére – a gyakorlatban nem képezik részét az egyetem minőségbiztosítási rendszerének. A DI minőségbiztosítási rendszere ugyanakkor (a rendszer főbb alkotóelemeinek szintjén) teljes képet mutat. A DI a Minőségfejlesztési Programban fektette le küldetését (mely kapcsolódik az Egyetem minőségpolitikájához), minőségfejlesztési alapelveit, megvalósítandó főbb célterületeit, a minőségbiztosítás megvalósításának módját.

A DI a működését, tevékenységét minden évben átfogóan értékeli (önértékelés). Az önértékelés jól kódolt folyamatot jelent: (1) Az önértékelés előre rögzített szempontrendszer alapján történik (programok átfogó értékelése; hallgatók; témavezetés; kurzuskínálat; kutatási program; minőségmenedzsment; innováció; nemzetközi dimenzió; műhelyek;

SWOT-analízis). (2) A program-, és modulvezetők minden évben elkészítik a programjukra, moduljukra vonatkozó önértékeléseket. (3) A Doktori Iskola Tanácsa valamennyi önértékelést megvitatja, és ezt követi (4) a DI átfogó önértékelésének egybeszerkesztése. (5) Az önértékelést külső partnerek véleményezik, és ezt követően (6) fogadja el a DIT a következő időszak fejlesztési tervét.

A minőségbiztosítás nevesített felelőse a doktori iskola titkára. A DI minden évben beszámolót küld az EDT számára szakmai tevékenységéről, fejlesztési előrehaladásáról. Egzakt célkijelölő mechanizmus nem azonosítható (sem az EDT, sem a DI szintjén), ugyanakkor a minőségfejlesztés elveinek érvényesítése érdekében, az DI rendszeresen beavatkozásokat tervez és hajt végre, melyek eredményeit szisztematikusan értékeli. Az érdekeltek bevonása a minőségfejlesztés folyamatának több szintjén megtörténik. A hallgatók véleményüket rendszeres igény- és elégedettség-méréseken keresztül csatolják vissza, továbbá képviselőik útján (Doktorandusz Önkormányzat [DÖK]) rendszeresen részt vesznek a DIT, a Kari Tanács, illetve az EDT munkájában. A DI oktatói véleményeit, javaslatait a DI vezetése az évente megrendezésre kerülő témavezetői értekezlet során ismeri meg, míg a PPK dékáni vezetésének bevonása havonta megrendezett formális találkozók keretében valósul meg. A kari vezetés részvételével működő aktív koordinációs mechanizmus eredményeként a kar folyamatos és aktív szerepet vállal a DI működése szempontjából lényeges erőforrások biztosítása területén. A DI programját formáló Vezetés, illetve a DIT havonta ülésezik. A külső érdekeltek bevonása az önértékelések véleményezésében ölt testet. A DI a PDCA-logikát (Plan-Do-Check-Act) rendszeresen alkalmazza. Tervezési eszközei (a minőségfejlesztési program keretében éppúgy, mint az évközi döntések előkészítése területén) kiérlelték. E ponton a célkitűzési mechanizmus kiegészítése javasolt. A célkitűzési folyamat nem biztosítja egyértelműen az intézményfejlesztési célokkal, az intézmény egyéb fejlesztési területeivel való összhangot. Ennek fejlesztése ugyanakkor összehangolt, intézményi aktivitást igényel.

A DI-vezetés beavatkozási programja rendszerszerű, többoldalú kontroll-mechanizmussal működnek. A havonta megszervezésre kerülő Vezetőségi találkozók és DIT ülései megfelelő koordinációs keretet teremtenek, melyek során megvalósulnak az áttekintések, a rendszeres, kódolt formában, a hallgatói önkormányzat közreműködésével megtörténő elégedettségi vizsgálatok, az oktatók szélesebb körű visszajelzései (témavezetői értekezlet), valamint az önértékelések külső partnerek által történő véleményezése.

Az ELTE által kódoltan gyűjtött releváns információkhoz (gólyafelmérés; hallgatói igényfelmérés; munkatársi igény-, elégedettség- és szolgáltatás-mérés; Oktatás hallgatói véleményezése [OHV] kérdőív; DPR; jelentkezési és felvételi adatok elemzése) a DI-nek nincsen közvetlen hozzáférése, a felsoroltak megosztásáról a PPK dékáni vezetése gondoskodik. Az érintett karokon megvalósuló teljesítményértékelés adataihoz a DI-nek

szintén nincs közvetlen hozzáférése. A DI az adatszintű hozzáférések hiányát koordinációs eszközökkel, az érintettek minél szélesebb körű bevonásával egyensúlyozza. Az adathozzáférések megteremtése ez esetben is szélesebb, intézményi szintű beavatkozást igényel.

A DI nemzetközi beágyazottsága vitathatatlan. Lényeges megjegyezni, hogy bár a DI nemzetközi kutatási és oktatási kapcsolatai nem doktori iskolai, hanem program-, illetve modul-szinten menedzseltek, ezek kiaknázása rendszeresen megvalósul.

Ajánlások

Mindenképpen javasolt a DI minőségbiztosítási eljárásainak implementálása az intézmény minőségbiztosítási rendszerébe. Ez a javaslat ugyan a DI szintjén kevésbé kezelhető, a működésére nézve ugyanakkor jelentős kockázatot rejt.

Javasolt az intézményi célkitűző mechanizmus kiterjesztése a DI-re. Ez a javaslat szintén intézményi szabályozási aktivitást igényel, a DI által már eddig is alkalmazott eljárások ugyanakkor a célkitűzés intézményi módjának gyors adaptációját teszik lehetővé.

Javasolt a DI tevékenységének megítélésébe, illetve fejlesztésébe bevont külső érdekeltek közreműködésének a szabályozása, formalizálása.

ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása, folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

A DI jelenleg nyolc, magyar és/vagy angol nyelvű programot kínál: Andragógia (magyar, angol); Elméleti-történeti pedagógia (magyar, angol); Pedagógusképzési és Felsőoktatáskutatási (EDiTE) (angol); Gyógypedagógia (magyar, angol); Kora gyermekkor pedagógiája (magyar); Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek (magyar); Sport és egészségnevelés (magyar, angol); Szaktárgyi pedagógiák (magyar).

A kreditelosztás megfelelő. A Képzési Program tanulási eredményei összhangban vannak a Magyar Képesítési Keretrendszer 8. szintjével. A képzés moduláris szerkezetben zajlik: minden doktorandusznak teljesítenie kell az elméleti modult, valamint egy intenzív, kvalitatív és kvantitatív kutatás-módszertani felkészítést is magába foglaló modult. Az említett modulokat felépítő tárgyak szilárd közös alapot adnak valamennyi program hallgatói számára. Emellett a doktori programok moduljai speciális, az adott kutatási terület igényeihez illeszkedő kurzuskínálatot biztosítanak, amelyek egyaránt tartalmaznak kötelező és szabadon választható tárgyakat.

Az egyes programok képzési terve igen széleskörű tudás megszerzésére ad lehetőséget. A DI törzstagjainak kutatási területei, publikációi az egyes modulok, illetve a programok

tartalmával koherenciát mutatnak. A témakiírók kutatásaikkal kapcsolódnak egy vagy több programhoz, és egyes, a DI Képzési Tervében megjelenített területek szakértői.

A képzés 5–8. félévében irányított kutatómunkával (min. 88) és oktatási vagy oktatást/kutatást támogató tevékenységgel (max. 32) szerezhető kredit. A kötelező oktatási tevékenység teljesítéséhez a DI egy komoly kredit-elismertetési struktúrát dolgozott ki az elmúlt időszakban. Ugyancsak részletesen kibontotta azokat a tevékenységeket, amelyekkel az oktatási kreditek megszerezhetők (Működési Szabályzat 4. sz. melléklet). Ennek megalkotása során az volt a kiindulópont, hogy a tanítás nem redukálható kurzustartásra, (ennek része lehet például a kurzustervezés, részfeladatok átvállalása oktatóktól, hallgatók értékelésében történő részvétel, hospitálás). Gyakorivá vált így az együtt-tanítás (co-teaching) és megerősödtek a mentorálási funkciók.

A 2016 utáni, új képzési rendszer kidolgozásának egyik legfontosabb lépése volt a DI-ben az angol nyelvű képzés indítása és kiszélesítése. Az önértékelésben leírtak szerint ezt a képzésfejlesztést nagyban segítette egy 2019 őszén lezárult Horizon2020 pályázat (EDiTE-projekt), melynek keretei között a DI egy európai neveléstudományi doktori iskolák által alkotott konzorcium tagja lett, és ezzel közösen dolgozta ki és valósította meg ezt az új angol nyelvű doktori képzési programot.

A DI programjai és moduljai felépítéséről, tartalmáról a DIT dönt. Ugyancsak itt történik döntés a sokszínű programok közti belső koherencia megteremtéséről: ennek sarokpontjait a program- és modulvezetők körében havi rendszerességgel megtartott DIT ülésein dolgozzák ki. Az önértékelés tudatosan vállalt sajátosságként említi a diverzitást, mely leginkább abból fakad, hogy a programok több együttműködő kar kutatási-szervezeti sajátosságaiból, eltérő tématerületeiből építkeznek. Ezt a diverzitást egyrészt előnyként, a kreatív együttműködés alapjaként, a kölcsönös tanulást megteremtő és megkívánó lehetőségként azonosítja a DI, nem hallgatva el azonban az ebből következő (főként szervezési, egyeztetési) nehézségeket.

Ajánlás

Javasolt a Képzési Terv és a Képzési Program című dokumentumok, továbbá a Működési Szabályzat 4. sz. mellékletében található kredit-táblázat összevonása, valamint a tárgyakhoz tartozó óraszámok feltüntetése (utóbbi jelenleg csak az ún. moduláris mintatantervben van feltüntetve).

ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

A Hallgatói Követelményrendszer (HKR) előírja a hallgatói ügyek eljárásait, az ezen túl felmerülő (jogi természetű) problémákkal a hallgatók a programvezetőjükhöz, a DI titkárához

és/vagy a DÖK-höz fordulhatnak. Az interjúk alapján az érintettek ismerik az eljárásrendet, az az ELTE honlapjáról elérhető, illetve az adminisztratív személyzet is kereshető ebben a témában. A Kari Doktori Szabályzat szerint a kutatómunka és az oktatási tevékenység keretében egyedileg megállapított kreditérték felülvizsgálatát a hallgató a PPDT elnökéhez címzett, a Hivatalban benyújtott kérvényben kezdeményezheti.

A DI korábbi, 2013-as Működési Szabályzatának 3. § (2) d) pontja szerint *„a DIT munkájában a doktoranduszok egy képviselője – akit a doktoranduszok maguk közül delegálnak a saját maguk által meghatározott ügyrend szerint – tanácskozási joggal vesz részt”*. Ezt az új szabályzatban is rögzíteni kell, annak pontosításával, hogy ez szavazati vagy tanácskozási jog. A DÖK képviselőivel folytatott interjú alapján a különböző tanácsok (I. DIT, PPDT) fontosnak tartják a doktoranduszok és képviselőik véleményét, és folyamatosan egyeztetnek velük a hallgatók helyzetéről.

A félévek végén kitöltendő OHV-kérdőív, a kurzusok értékelése szerves része a PPK minőségfejlesztésének. Bár néhány kurzus az alacsony létszám miatt nem értékelhető, a nagyobb létszámú kurzusok hallgatóinak adott a lehetőség visszajelzést adni. Az értékelési munkát a DÖK is segíti.

Az ELTE PPK DÖK négy tagból áll: egy elnök és további három fő tisztségviselő. A testületbe minden olyan hallgató választható és választható, aki valamelyik doktori iskola hallgatói jogviszonnyal rendelkező tagja. A PPDT-ben egy fő doktorandusz képviselő van (a kari DÖK elnöke) szavazati joggal, az EDT-ben pedig szintén egy fő szavazati joggal rendelkező doktorandusz tisztségviselő dolgozik. A DÖK-nek saját költségvetése nincs, programjait az intézményekkel együttműködve, valamint pályázatok útján finanszírozzák. A hallgatói képviselet a doktoranduszokkal nem tud formális, direkt módon kommunikálni, mert nem rendelkeznek megfelelő hozzáféréssel a hallgatói adatbázisokhoz. A Titkárságon keresztül ugyanakkor megvalósul az üzenetküldés, valamint saját Facebook-oldal is segíti az információáramlást.

A DI-nek magyar viszonylatban sok témavezetője van, amit a hallgatói létszám indokol. Az önértékelés szerint, főként az idegen nyelvű képzésre vonatkozó expanzió miatt témavezetői kapacitáshiány alakult ki. A témavezetői munka minőségének megtartása és fejlesztése érdekében a témavezetői közösségbe való bekerüléshez a DIT titkos szavazása szükséges, valamint a témavezetőknél évente külön értekezletet szervez a DI, hogy ezzel is erősítsék a párbeszédet egymás, és a doktori iskola között.

A DI a témavezetők hatékony és minőségi utánpótlására bevezette a társtémavezetés intézményét. A Működési Szabályzat 1. sz. melléklete részletesen rögzíti, hogy a témavezetői pálya különböző szakaszaiban hány doktorandusz vállalható és milyen mértékben (önálló vagy társvezetés). Így a kezdők például kizárólag társvezetéssel vállalhatnak maximum két hallgatót, majd ezt követően fokozatosan kaphatnak önálló munkát igénylő kihívásokat. A

hallgatókkal folytatott interjún pozitív véleményekkel találkozott a Bizottság a témavezetés színvonalát illetően (segítőkészség, elérhetőség, szakmai felkészültség stb.). A hallgatóknak pozitív tapasztalata van a társtémavezetés intézményével is, néhányuk elmondása szerint szakmailag jól kiegészítik egymást a témavezetők.

A hallgatói és oktatói visszajelzések alapján a DI légköre barátságos, prosperáló. A felvételi előtt a témavezetők megismerkedhetnek a jelentkező hallgatókkal és a kutatási témájukkal, így – a szakmai szempontokat figyelembe véve – már kölcsönös szimpátiával kezdhetik meg a közös munkájukat. A hallgatók véleménye szerint a doktori képzés alatt is bátran kereshetik e-mailben vagy személyesen az oktatókat, a témavezetőket, valamint a DI munkatársait is. A 2019-es működési szabályzat 1. sz. melléklete szerint *„A témavezető és a doktorandusz közötti kapcsolattartásért a doktorandusz felel. A két fél közötti problémák esetén a hallgató először a hallgatói önkormányzathoz fordul segítségért, a témavezető pedig a programvezetőhöz; ha a probléma ezen a szinten nem oldódik meg, akkor a vonatkozó szabályzatok szerint kell eljárni.”*

Az I-IV. számú kutatói műhelyeken állandó visszajelzést kapnak a doktoranduszok a munkájukról, nyomon követhetővé válik a tevékenységük, valamint szemléletformáló és közösségépítő hatása is van ennek a munkaformának. Ezekben a műhelyekben a doktoranduszok programok szerint csoportosulnak, így később akár önálló kutatócsoport és / vagy közös publikációk is létrejöhetnek. A különböző helyszínekről (kutatóhely, köznevelés, felsőoktatás) érkező hallgatók együtt és egymástól tanulhatnak, ami erősíti a horizontális tanulást.

A hallgatói visszajelzések alapján a kurzuskínálat, a meghirdetett kurzusok száma nem kielégítő, így a DI-nek ügyelnie kell arra, hogy a megnövekedett hallgatói létszámhoz igazodó kurzushirdetési ütemezést tudjon biztosítani. A hallgatói igényeket felismerve, a DI tett már eddig is intézkedéseket: például kutatómódszertani és angol nyelvű kurzusokkal igyekszik szélesíteni a választható kurzusok számát. Fontos volna ez utóbbiak széleskörű propagálása a magyar hallgatók körében is.

Egyes kurzusokon lehetőség van az angol és a magyar tannyelvű doktoranduszok együttes óralátogatására. A nemzetközi hallgatók fórumán elhangzottak szerint – az angol nyelvű programokon résztvevők kivételével – a külföldről érkezett diákoknak általában nincs aktív kapcsolata a magyar hallgatókkal, közülük csak keveset ismernek személyesen.

Ajánlások

A DÖK részéről érdemes lenne tárgyalásokat kezdeményezni az érintettekkel, hogy könnyebben juttathassák el a doktoranduszokhoz a releváns információkat. Az így létrejövő rendszeres és célzott kommunikáció nagyban segítené a hallgatók időben történő tájékoztatását.

Javasolt a magyar és a külföldi hallgatók közötti kapcsolatteremtés további ösztönzése, az angol nyelvű kurzusok széleskörű propagálása.

ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

Az Egyetemi Doktori Szabályzat (EDSZ), illetve annak kari kiegészítése (kari DSZ) részletesen szabályozza a felvétel feltételeit, eljárásrendjét, jelentkezési időszakait. A szabályzók alapján elkészült felvételi felhívás – mely még a kollégiumi elhelyezkedési lehetőségekre is kitér – a honlapon elérhető, és tartalmazza a legfontosabb tudnivalókat (például az önköltség összege, az elérhető képzési formák, a felvenni tervezett létszám), illetve ebben a témában további részletesebb információkkal szolgál az egyetemi online doktori felvételi felület, mind magyar, mind angol nyelven. A lehetséges témavezetők, valamint a meghirdetett kutatási témák a felvételi felhívásban elérhetők, a doktori.hu oldalra mutató link formájában.

A kari DSZ felsorolja, hogy melyek az elbírálási szempontok, de pontozási rendszert nem rendel ezekhez. A DI Működési Szabályzata, valamint Minőségbiztosítási és minőségfejlesztési Szabályzata utal rögzített és előzetesen közzétett szempontrendszerre, de erről nyilvános felületen nem volt elérhető információ. A lefolytatott interjúk során megerősítést nyert, hogy a pontozási rendszer rögzített (minden programon 100 pontot lehet elérni) és használatban van. A jelentkezők a felvételi beszélgetést megelőzően kapnak tájékoztatást a pontozásról. A felvételi vizsgáztatás ugyan programonként történik, de az önértékelés szerint a DI közös értékelési szempontrendszerrel dolgozott ki, valamint a legutolsó felvételin már a Vezetőség tagjai is részt vettek az egyes vizsgabizottságokban, ezáltal is biztosítva az egységes értékelést. Az önértékelés szerint *„kihívást jelent a programonként eltérő szervezési felvételi és az egységes sztemderdek érvényesítése. (...) Az egységességet biztosítandó, a doktori iskola vezetésének tagjai a legutóbbi felvételi eljárás során minden bizottság munkájában képviseltették magukat.”*

A felvételi felhívás utal esetlegesen teljesítendő felzárkóztató kurzusokra – melyeket a felvételi határozat tartalmaz – mindazon jelentkezők esetében, akik nem *„pedagógia szakos/pedagógus/andragógus mesterszintű”* diplomával rendelkeznek. Az interjúk megerősítették, hogy a felzárkóztató kurzusok jellemzően a neveléstudományhoz kapcsolódó, mesterszakos tárgyak, és a doktori képzés 1-2. szemeszterében teljesítik őket az érintettek.

Az egyéni fokozatszerzők (a komplex vizsgával belépő hallgatók) felvételi követelményeiről a honlap nem nyújt tájékoztatást. A Kormányrendelet értelmében a DI Működési Szabályzatában kell meghatározni az egyéni felkészülők jelentkezési és felvételi feltételeit. Az

EDSZ részletesen kifejti a belépés feltételeit (követelmények, habitusvizsgálat), ugyanitt utalnak arra, hogy a kari DSZ írhat elő kötelező felvételi vizsgát, de az említett dokumentum nem tartalmaz ilyen belépési követelményt. A DI Működési Szabályzatában rögzíti az egyéni tanulmányi terv tartalmi követelményeit, ezeket a témavezető és a DI vezetője ellenjegyzését követően a PPDT hagyja jóvá.

A nyelvi követelményeket a kari DSZ rögzíti, azonban az elfogadható nyelvek köre nem tisztázott. A második nyelvről az alábbiakban rendelkezik a kari DSZ: *„a világ bármely olyan tudományos lexikával rendelkező, élő nyelvből, amelyen írásban és szóban egyaránt aktív tudományos diskurzus folyik”.*

A tanulmányi előmenetelt a kreditfelvételi űrlap támogatja. A hallgatóknak minden félév elején nyilatkozniuk kell arról, hogy milyen jellegű és mennyiségű kreditet terveznek felvenni, amit majd a félév végén tudnak elismertetni. A kreditfelvételi lapot a témavezető és a programvezető írja alá, majd a DI vezetője hagyja jóvá. Ezzel a rendszerrel a hallgatók szerint átláthatóbbá és tervezhetővé vált a képzés. A kurzusok tematikáit és a hozzájuk tartozó szakirodalom-jegyzéket a Képzési Terv című dokumentum tartalmazza.

Az EDSZ a komplex vizsgára vonatkozó követelményeket, a vizsgabizottság összeállításának szabályait, a vizsga lebonyolításának módját egyértelműen tartalmazza. A negyedik félév végén a hallgatók által készített kutatási terv a komplex vizsga előfeltétele, melyet a vizsga keretében értékelnek. Emellett a Képzési Terv előfeltételként rögzíti a 24 kredit értékű irányított kutatómunka teljesítését az egyéb tantárgyi követelmények mellett. Az ODT ajánlása alapján a komplex vizsga tárgyait/témaköreit a Képzési Tervben szükséges rögzíteni, a DI Képzési Terve alapján viszont az összes tárgy számon kérhető, nincs meghatározott tantárgylista. Ugyanakkor a honlapon elérhető Komplex vizsga tartalma és menete című tájékoztató alapján elméleti és kutatás-módszertani témakörből adnak számot a doktoranduszok a vizsga elméleti részében. A honlapon külön-külön dokumentumként elérhetők mind a témakörök, mind a javasolt irodalomjegyzékek. A Komplex vizsga útmutató (2020) című dokumentum elsősorban a vizsgabizottságoknak készült, ez tartalmazza például a vizsga értékelését (az elméleti rész két témaköre egyenként és a disszertációs rész is ötfokozatú skálán pontozandó, a végeredmény pedig a Kormányrendeletnek megfelelően kétfokozatú [megfelelt/nem felelt meg]). Emellett elérhető még a honlapról a Komplex vizsga eljárásrendje című dokumentum is.

Az EDSZ, valamint több, fentebb említett szabályzó és tájékoztató szerint, ha a komplex vizsga disszertációs része nem megfelelt minősítést kap, utóvizsgán nem javítható, ami ellentmond a Kormányrendelet 12/A. § (4) bekezdésének, ezért ezt javítani szükséges. A DI Képzési Programja 12 kreditet rendel a komplex vizsgához, ami szintén ellentmond a jogszabályoknak (87/2015. (IV.9.) Kormányrendelet 54. § (3) bekezdés). Ugyanígy korrigálni szükséges a kari DSZ

azon rendelkezését, mely a méltányossági alapon elhalasztott komplex vizsga javítási lehetőségéről rendelkezik, és passziválásra kényszeríti az érintett doktoranduszt („*Abban az esetben, ha a vizsga sikertelen, és utóvizsgára 15 napon belül nem kerülhet sor, az utóvizsgát a hallgató a következő félév vizsgaidőszakában teheti le.*”).

Az önértékelés szerint a képzés egyik fontos eleme a szakmai műhelyfoglalkozás. A DI Képzési Terve a programok ismertetésében rögzíti a Műhely I–IV. egységeket, azonban további információt nem közöl ezekről (pl.: kötelező-e, mikor javasolt vagy szükséges teljesíteni, óraszám, kreditérték). A lefolytatott interjúk szerint a műhelymunkáért kutatási krediteket kapnak a doktoranduszok (1 kredit = 30 munkaóra), maximum 7 kredit értékben. A Neptunban nem kerül meghirdetésre a kurzus, a kreditfelvételi lapon jelezhető az egység tervezett teljesítése. A DI honlapján közzéteszi a műhelyek működésének részleteit (oktató, elérhetőségek, időpontok, helyszínek).

A hallgatók megszerzendő kreditjeik számát oktatási tevékenységgel is növelik. Kiemelendő, hogy a hallgatói fórumon elhangzottak szerint az oktatásba való bevonódásra a fokozatosság elve jellemző: hospitálással, alapszakos órák megtartásával kezdenek, majd ezt követően tarthatnak – akár saját kutatási témájukhoz kapcsolódóan – szabadon választható kurzusokat is. Azokon a kurzusokon, ahol öt főnél alacsonyabb a hallgatói létszám, a doktoranduszok arányos kreditelosztásban (4 helyett 2 kredit) részesülnek.

A kari DSZ alapján a más karon vagy más felsőoktatási intézményben végzett oktatói munka kreditelismeréséről a DIT vezetősége dönt, míg a hazai vagy külföldi felsőoktatási intézményben szerzett kreditek elismertetéséről a modulfelelős és/vagy a témavezető véleménye, majd a DIT vezetőségének javaslata alapján a PPDT hoz határozatot.

A DI az utóbbi pár évben szigorított a publikációs követelményeken, ám ezek továbbra is világosak és egyértelműek. A DI célkitűzései között szerepel, hogy a doktoranduszok minél több (legalább három) nemzetközileg is elismert, rangsorolt és referált folyóiratban publikáljanak.

A doktori értekezések terjedelme nem egyöntetű (általában 160–260 oldal), a korábban a DI-t jellemző rövid disszertációk azonban már nem fordulnak elő. Az empirikus vizsgálatok nagy része továbbra is szűkebb mintán vagy kvalitatív adatfelvételen alapul. Az értekezésekkel kapcsolatos egységes követelmények teljesítése néhány esetben még kihívást jelent, például néha előfordul, hogy az értekezésben aránytalanul rövid az empirikus kutatás adatait elemző vagy az elméleti rész.

A kötelező kutatóhelyi vita, valamint a nyilvános vita feltételrendszerét az EDSZ tartalmazza, szervezéséről a kari DSZ rendelkezik. Az értekezés minősítéséről, pontozásáról (insufficienter, rite, cum laude, summa cum laude) a kari DSZ rendelkezik. Az EDSZ

értelmében a „*kari doktori szabályzat előírhatja, hogy a fokozat minősítésébe a komplex vizsga eredményét is be kell számítani, ez azonban nem haladhatja meg az értékelésre előírt maximális pontszám 30%-át*”. Ez a szabályozás ellentmond a jogszabályi előírásoknak és javítani szükséges (a fokozatszerzési eljárás a komplex vizsga sikeres letétele után, az ötödik félévre történő beiratkozással kezdődik, tehát a komplex vizsga nem a fokozatszerzési eljárás része).

Összességében megállapítható, hogy az EDSZ, valamint a DI saját dokumentumai biztosítják a képzéshez és a tudományos előrehaladáshoz szükséges keretrendszert, de több ponton javításra, pontosításra szorulnak.

Ajánlások

Az esetlegesen teljesítendő felzárkóztató kurzusok lehetséges mennyiségét és teljesítési feltételeit mindenképp javasolt szabályzati szinten is rögzíteni (például a Működési Szabályzat vagy Képzési Terv keretei között).

Az egyéni fokozatszerzők felvételi követelményeiről javasolt egy összefoglaló tájékoztató elhelyezése a DI honlapján és szabályzatában.

A Bizottság javasolja, hogy ahol csak lehetséges, a DI vonja össze a komplex vizsga különböző tájékoztató dokumentumait – amit lehet ezek közül, azt illesszék be a kari DSZ-be vagy a DI Működési Szabályzatába – a könnyebb tájékozódás és az egyszerűbb karbantartás érdekében. Javasolt a doktoranduszok oktatási tevékenysége szabályozásának kiegészítése, miszerint ha a megtartott kurzus létszáma nem éri el az előírt minimumot, akkor 4 helyett csak 2 kredit számolható el.

Ajánlott a kreditelismertetés kereteit, menetét részletesebben szabályozni (rögzíteni például azt, hogy milyen típusú eredményekért számolható el kredit, hogy a doktorandusz milyen határidőket vegyen figyelembe a benyújtásnál, illetve hogy milyen dokumentációt kell leadni az elbírálásához).

Fontos, hogy a Műhely I–IV. tanegységek részletező leírása kerüljön beillesztésre a Képzési Tervbe, mert jelenleg nem teljesen egyértelmű az ezzel kapcsolatos tájékoztatás.

Az értekezésekkel kapcsolatos kritériumok (pl. elméleti és empirikus rész aránya) további egységesítése javasolt.

Fontos lenne, hogy valamennyi értekezés a doktori.hu felületéről is elérhető legyen, ez egy-egy esetben nem teljesül.

ESG 1.5 Oktatók

A DI arculata, a törzstag és oktatói kör személyi összetételének utóbbi években bekövetkezett jelentős változása miatt, szemmel láthatóan formálódóban van.

A DI működése szempontjából fontos jellegzetességekre mutatott rá a szervezeti támogatások rendszerének az áttekintése. Az intézményi interjúk is megerősítették azt a hazai doktori képzést jellemző sebezhetőséget, hogy sem anyagi, sem humán erőforrás nincs a DI-vezetés kezében. Ebből a szempontból a DI az ország többi, bölcsészettudományi karokon működő neveléstudományi doktori iskoláihoz képest kivételes szervezeti előnyben van, hiszen a PPK számára kitüntetett szerepe van a doktori képzésnek, az iskola vezetője folyamatosan és jelentős mértékben számíthat az egyetemi és a kari vezetés szakmai, adminisztratív, infrastrukturális és pénzügyi támogatására.

A doktori képzés minőségét segítik az oktatóknak nyújtott, széleskörű támogatások is. Az idegen nyelvű publikációk anyanyelvi lektorálásának és a Q1-Q2 folyóiratcikkek Open access publikációs díjának költségeihez, valamint a junior kutatók és a kutatócsoportokban dolgozó doktoranduszok konferenciaköltségeihez is hozzájárul a PPK. Szintén jó gyakorlat, egyszersmind követendő példa lehet más doktori iskolákban is, hogy minden, a DI-ben dolgozó oktatónak hivatali laptopot biztosítanak, továbbá nemcsak az általános irodai, hanem a kutatómunkához szükséges statisztikai elemző szoftverek (pl. SPSS, Atlas.ti stb.) is ingyenesen hozzáférhetők, sőt, előfizetnek számukra az angol nyelvű helyesírást ellenőrző program (Grammarly) emelt szintű használatára.

Ezen túlmenően a könyvtár munkatársai az alábbi területen nyújtanak oktatói támogatást: MTMT-s adatrögzítésben és hivatkozásokeresésben, az egyes kurzusok szakirodalmának keresésében.

A nagy létszámú doktori iskolában dolgozó oktatók és témavezetők több karon és képzési szinten is oktatnak, de számos segítséget kapnak ahhoz, hogy a tudományos előmenetelük megfelelő legyen a doktori követelményszint biztosításához. Példamutatóan jó gyakorlat az, hogy a doktori óraterhelést beszámítják az oktatói óraterhelésbe, a pályázatoknál és az előrelépési rendszerben előnyt jelent a doktori oktatói és témavezetői teljesítmény. A doktori képzés minőségét erősíti annak elismerése, hogy a témavezetői tevékenység komplex, időigényes és felelősségteljes feladat, ezért a témavezetés után az oktatók heti két óra kedvezményt kapnak. Az angol nyelvű doktori képzésben való oktatói részvételt anyagi elismeréssel ösztönzik.

A témavezetővé válás feltételeit a DI Működési Szabályzata rögzíti. A témakiírást a doktori program, majd a DI vezetője kezdeményezi, a jóváhagyás a DIT feladatköre. A témavezetők kiválasztása és felelősségi köre részletesen kidolgozott az önértékelés és a Működési Szabályzat szerint. Habár a témakiírásnak nagy jelentőséget tulajdonítanak a dokumentumok, előfordul a témavezető kutatói profiljától erősebben eltérő témavezetés.

A vizsgált dokumentumokból és az interjúkból egyértelműen kiderül, hogy a DI vezetése az utóbbi fél évtizedben határozottan törekedett arra, hogy a heterogén szakmai identitású és érdeklődésű témakiírói és oktatói kapacitást egy közösen gondolkodó testületté alakítsa,

ennek érdekében számos jó gyakorlatot bevezetett, melyek egyike a témavezetői workshop. A tudásmenedzsment kiváló megoldásaként említhető témavezetői találkozók az utóbbi években óriási lehetőséget biztosítottak a problémás pontok és erősségek azonosítására, és a témavezetői, iskolavezetői önreflexióra.

A külföldi és a vidéki doktoranduszok menedzselése esetén speciális, integrációs problémákkal is szembesül a témavezető (pl. utazási és a részvételi nehézségek; szociokulturális környezetváltozás okozta munkaszervezési és életvezetési tanácsadás igénye). A témavezetők ebből fakadó túlterhelésének mérséklése, és az új témavezetők felkészítése érdekében bevezetett társtémavezetői rendszert haszonnal és a doktoranduszok megelégedésére működteti a DI. Továbbá az oktatók tehermentesítésére követendő jó gyakorlat a csoportos kutatás gyakorlata (egy témán dolgozó témavezető körüli doktorandusz csoportok kialakítása) valamint a peer mentoring, ez utóbbiért még krediteket is kaphatnak a doktoranduszok.

Ajánlások

A korábbi MAB-értékelés is megjegyezte, hogy „A koherencia megteremtése nem egyszerű feladata ebben a tág horizontú és többféle nézőpontot hordozó képzésben és kutatási területen.” A doktori képzés tematikus sokszínűségének megőrzése mellett az DI határozottabb tematikus arculatának megjelenítését javasoljuk.

A doktori.hu-n elérhető témakiírásokban a cím megjelölésén túl a leírások egyes esetekben hiányoznak, máshol nagyon szűkszavúak. Ennek egységesen javasolt a részletesebb kibontása.

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

Az önértékeléséből, valamint a hallgatói kérdőívre adott visszajelzésekből megállapítható, hogy a DI (és az annak keretét nyújtó PPK) infrastrukturális felszereltsége, az utóbbi években történt fejlesztéseknek is köszönhetően, jó színvonalú, nagyrészt elégedettek vele a doktoranduszok. Az utóbbi években felújításra került a PPK Kazinczy utcai épülete, ahol bővítették a doktoranduszok rendelkezésére álló szobákat. A kutatócsoportokhoz tartozó hallgatóknak pedig mobil munkaállomásokkal biztosítják a megfelelő munkakörülményeket. A DI önértékelése szerint a rendelkezésükre álló épület ezzel elérte a kapacitáshatárát.

A kari könyvtár felszereltsége és szolgáltatásai megfelelőnek ítélték. A hallgatói felmérés alapján a könyvtár angol nyelvű szakirodalmának bővítésre szorul. Erre, a már korábban is megjelent igényre reagálva, a könyvtár minden félévben begyűjti a hallgatóktól és az oktatóktól érkező igényeket, így az utóbbi 3-4 évben 50-50%-ra sikerült módosítani a magyar-angol nyelvű szakirodalom arányát.

A könyvtári rendszeren keresztül elérhetők (a távoktatás okán akár távolról is) az előfizetett nemzetközi adatbázisok. A DI és az egyetemi szolgáltatóhelyek figyelmet fordítanak arra, hogy felkészítsék, szakszerűen kiképezzék a DI hallgatóit az adatbázisok megfelelő használatára. Ez a képzés az MTMT adatbázisának kezelésére és az új publikációk felvitelére is vonatkozik, ezáltal a hallgatók saját maguk is megtanulják a publikációik ügyintézését, adataik szakszerű rögzítését. A képzések egyaránt elérhetők magyar és angol nyelven. Mindezek mellett a könyvtár külön figyelmet fordít az MTMT naprakészen tartására, így a PPK-n megjelenő legtöbb publikáció rögzítésre kerül. A nemzetközi adatbázisokba, folyóiratokba való bekerülést az Open Access publikálási lehetőség által biztosítják. A publikációs lehetőségek számát növelik még a PPK saját magyar és angol nyelvű, lektorált folyóiratai.

A tudományos kutatáshoz szükséges szoftverek elérhetők a hallgatók számára: az empirikus adatok gyűjtéséhez kérdőíves szoftver, az elemzéséhez (több más között) SPSS és Atlas.ti programok. Kiemelendő, hogy a DI biztosítja a programok használatához szükséges képzéseket is. Az elkészített publikációk ellenőrzéséhez pedig kari szinten plágiumszűrő szoftver érhető el (1500 felhasználási lehetőséggel), amivel például a komplex vizsgára beadott kutatási terveket is ellenőrzik. Egyetemi szinten tervben van, hogy a disszertációk benyújtását megelőzően kötelező legyen a plágiumellenőrzés.

A kari infrastruktúra biztosítja a minőségi tudományos munka feltételeit. Pályázati formában kérvényezhető az angol nyelvű cikkek nyelvi lektorálása, az Open Access keretei között megjelenő tanulmányok publikációs költségeinek az átvállalása, illetve a konferenciák regisztrációs díjának kifizetése.

A Neveléstudományi Intézethez és a DI-hez köthető kutatócsoportok nyitva állnak a doktoranduszok előtt, akik – az interjúk alapján – pozitívan viszonyulnak ehhez a lehetőséghez. A szakmai és emberi segítség mellett a tudományos munkába, a szakmai diskurzusba történő bekapcsolódás fejlődési lehetőségként jelenik meg számukra.

A DI-ben lehetőség van nemzetközi áthallgatásra és nemzetközi kutatócsoportokba való bekapcsolódásra. Az önértékelésből az derült ki, hogy eddig csak néhány hallgató élt ezzel, ami a hallgatói létszámhoz képest igen csekély. A DI titkára és a hallgatói fórumon elhangzottak alapján a hosszútávú mobilitási programok kevésbé vonzóak a hallgatók számára. Ennek egyik oka lehet, hogy a doktoranduszok jelentős része dolgozik, illetve sokak életkörülményei olyanok (például családalapítás, gyermeknevelés, stabil munkaviszony), ami miatt nem tudnak hosszabb időre nemzetközi ösztöndíjakon részt venni.

A DÖK-kel és a hallgatókkal folytatott interjúk szerint a hallgató-hallgató közötti mentorálás jelenleg informális módon van jelen a DI életében. A DI – az oktatási krediteket széleskörűen értelmezve – elismeri a mentorálási tevékenységet is. Korábban a DÖK szervezett keretek

között végezte a mentorprogram koordinálását, és ezt a feladatát a jövőben szeretné újra ellátni.

A magyar és a külföldi hallgatók egyaránt arról számoltak be, hogy az információáramlás és a témavezetőjükkel való jó viszony miatt az előrehaladásuk zavartalan.

A hallgatói felmérés visszajelzései alapján látszik, hogy a hallgatók elégedettek a DI adminisztrációjával. A zökkenőmentes működést segíti, hogy két főállású referens tartozik a DI-hez, emellett még további adminisztratív munkatársak feladatköréhez is hozzátartozik a DI képzésének támogatása. Ennek szervezésében, koordinálásában fontos szerepet tölt be a DI titkára. A hazai szinten magasnak mondható hallgatói létszám miatt megnövekedett munkaterhelés így arányosan oszlik el a munkatársak között. A Bizottság példaértékűnek tartja, hogy a kihívásokkal szembe nézve, a DI a doktoranduszok tanulmányainak adminisztrálása terén is újításokat vezetett be, ezek közül az egyik legfontosabb az adminisztratív feladatok világos körülhatárolása.

Ajánlások

A nemzetközi tapasztalatszerzés mind a szakmai haladás, mind a kapcsolatépítés szempontjából kiváló lehetőség, ezért a Bizottság javasolja ennek népszerűsítését.

Javasolt a mentorprogram újraindítása, hogy a nemzetközi hallgatók befogadása, a horizontális tanulás és az egyéni haladásuk támogatása is biztosítva legyen.

ESG 1.7 Információkezelés

A DI önálló információ-gyűjtési és -elemzési egységgel nem rendelkezik, ugyanakkor a minőségfejlesztéshez, a doktori iskola folyamatainak a fenntartásához, működtetéséhez szükséges információkat rendszeresen, a doktori adminisztráció, illetőleg a programok, modulok szintjén megszerezzik, elemzik. A DI folyamatos és szisztematikus adatgyűjtést és adatelemzést folytat a következő területeken: jelentkezők, felvettek, fokozatszerzők, kreditfelvétel és -teljesítés, hallgatói teljesítések megfelelőségének, valamint az EDT által elvárt mutatók adatai és tendenciái.

A DI a doktorandusz hallgatók elégedettségét, valamint a témavezetői támogatással szerzett tapasztalatait a DÖK közreműködésével rendszeresen gyűjti és riportolja. Ezen együttműködés szerves és folyamatos; a DI tevékenységét a DÖK több esetben egyedi vizsgálatokkal is támogatja (pl.: a komplex vizsgával kapcsolatos tapasztalatok elemzésével). A fentiekén túl az ELTE Minőségbiztosítási Irodája rendszeresen áttekinti (intézményi szinten) a doktori iskolák számára is releváns hallgatói elégedettség és igényfelmérés eredményeit, a DPR eredményeit. Ez utóbbiak esetében a DI az EDT, illetve a Szenátus

előterjesztéseiből tud kinyerni (közvetlenül, vagy a PPK vezetésének közreműködésével) információkat.

A vizsgált információ értékelésére éves rendszerességgel kerül sor a Vezetőségi értekezlet előkészítő munkája nyomán, és a DI vezetőjének előterjesztését követően a DIT keretében, ahol a hallgatókat a DÖK képviseli. Az értékelések eredményei beépítésre kerülnek az önértékelésekbe, melyek nyilvánosan elérhetők a DI honlapján.

Az információkezelés tématerületei megfelelnek az ESG ajánlásainak. Fejlesztendő területként jelentkezik az oktatói teljesítményadatok, valamint a diplomás pályakövetés releváns adatai közvetlen elérhetőségének és elemezhetőségének megteremtése. Fejlesztési területként emelhető ki továbbá a működési folyamatok megfelelőségét leíró tulajdonságok mérése és értékelése. A DI jelenleg is nagy hangsúlyt fektet önértékelési eredményeinek nyilvánosságára, valamint az érdekeltek fejlesztési folyamatba történő bevonására. E ponton fejlesztendő területként jelentkezik a hallgatói elégedettségi eredmények nyilvánosságának a megteremtése, a vizsgálatokra reagáló intézkedések bemutatása, ezek transzparenciájának a biztosítása.

Ajánlások

Ajánlott a DPR és az oktatói teljesítményértékelés releváns területei közvetlen elemezhetőségének megteremtése.

Javasolt a működési folyamatok megfelelőségét leíró tulajdonságok meghatározása, mérése és értékelése.

Fontos fejlesztési teendő a hallgatói elégedettség és a témavezetői munka minőségével kapcsolatos elégedettség eredményeinek közzététele.

ESG 1.8 Nyilvános információk

A DI kari honlapon kialakított felületén a doktori képzésre vonatkozó szabályzatok, dokumentumok, formanyomtatványok (pl. féléves tanulmányi terv, kreditfelvételi lap, kreditkiszámítási táblázat) könnyen megtalálhatók. A DI Működési Szabályzatának értelmében a honlapot a doktori iskola adminisztrátora kezeli, a honlap tartalmát pedig az iskolavezető felügyeli.

A kari honlapon több irányból is elérhető (pl. „A Kar/Szervezet”, „Képzéseink”) a DI névre szóló menüpontja, aminek kezdő oldalán az elérhető doktori programok kerültek felsorolásra. A DI alap- és azonosító adatai, valamint elérhetőségei (például az iskolavezető, a törzstagok, a DIT névsora, az oktatók, az ügyintézők adatai) a „Bemutakozás” menüpont alatt található. Ugyanitt a „Hasznos linkek” menüpont alatt kerültek bemutatásra többek között a legfontosabb adatbázisok, folyóiratok, pedagógiai tárgyú kiadók.

A DI és a DÖK szoros kapcsolatát támasztja alá, hogy a honlapon külön menüpontot szenteltek a DÖK-nek.

A DI-nek fontos volna arra ügyelnie, hogy a különböző menüpontok alatt, az egyes tájékoztatókban és dokumentumokban elérhető információk összhangban legyenek: nem egyértelmű ugyanis, hogy mely programok milyen nyelven érhetőek el és kiknek. A „Doktori képzés/Doktori programok” menü alatt található, a programokat részletesen bemutató, pdf formátumú tájékoztató például az EDiTE-program esetében angol nyelvű, a Képzési Terv című dokumentum ugyanakkor mindkét nyelven bemutatja a tárgyak tematikáit. Mindemellett a felvételi tájékoztató utal arra, hogy *„a kurzusok jelentős hányada angol nyelven folyik”*. Mindeközben a doktorifelveteli.elte.hu oldal tájékoztatása alapján a DI *„angol nyelvű képzése kizárólag külföldi állampolgárok számára érhető el.”*

Ehhez kapcsolódóan fontos lenne a Képzési Terv című dokumentum teljes terjedelmű angol fordításának a közzététele. Jelenleg a dokumentum tartalmazza ugyan az angol tematikákat, viszont a címlap, a tartalomjegyzék és a komplex vizsga tárgyairól szóló tájékoztatás magyar nyelvű.

A honlapon elérhetők éves bontásban a műhelyviták és doktori védések meghívói, a disszertációkra és a tézisfüzetekre mutató linkekkel együtt. A DI a tevékenysége eredményességéről nem nyújt információt, így például nem érhető el a végzetek elhelyezkedésére vonatkozó adatok vagy például fokozatszerzési statisztika sem.

A fejezetben felsorolt hiányosságok pótlása, a kisebb anomáliák javítása mellett a DI az információk nyilvánossága tekintetében megfelel a sztenderdnek.

Ajánlások

Javasolt a fokozatot szerzettek névsorát bemutató, az ELTE disszertációkat gyűjtő Digitális Intézményi Tudástárára (EDIT) vezető link elhelyezése a honlapon.

Ajánlott minden szabályozó dokumentumot tartalomjegyzékkel kiegészíteni (pl. Működési Szabályzat).

A honlap jelenlegi szerkezetét javasolt átgondolni: egyrészt az Ügyintézés menüpont kerüljön ki a Bemutatkozás című részből, másrészt az oldal további tématerületekkel volna bővíthető a könnyebb és még tartalmasabb hallgatói tájékoztatás érdekében.

Ajánlott a DI tevékenységével, eredményességével kapcsolatos fontosabb információkat – fokozatszerzési statisztika, a végzetek elhelyezkedésére vonatkozó adatok – is feltüntetni a honlapon.

Látogató Bizottság

Elnök: Ambrusné Kéri Katalin, egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem

Tagok:

Pusztai Gabriella, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Vilmányi Márton, egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem

Sebestyén Edmond, doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem

Dányi Beatrix, szakreferens, Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság

Online interjúk időpontja: 2021. május 6.